

Št. 10

V Celji, dné 20. oktobra 1893.

Leto II.

Kraljevi dar.

»Pred prestol si pozval me svoj,
Kaj ti želi srce kraljevo?« —
»Umetnik in prijatelj moj,
Naslikaj, prosim, to mi devo!«

»Željé so tvoje mi ukaz,«
Apell se Aleksandru klanja,
Heteré, krasné deve stas
V glavó mu vrelo kri poganja. —

S paletó, čopičem stoji
Apell pred krasóm tem vablživim
In gleda v temné ji oči
Z nasmehóm bridko ljubeznivim.

Za dnevóm dan se vzbúja spet,
Za dnevóm dan spet v morje zgine,
Na platno mrtvo slikar vnet
Božanstvene ljé miline.

A ne na platnu nemem le
Podoba krasna se poraja,
Srcé se vnema za srce
In z dušo duša se navdaja.

»Potezo le še — dá, takó! —
Proč ščétec zdaj! Končana slika!«
In s platna gleda kot živó
Dekletce ljubko umetnika.

Srce mu slasti zadrhti —
Kaj mar mu ta podoba nema!
Na prséh živa mu sloni,
Kraljevo ljubo on objema —

Radosten stopi kralj čez prag —
Zmrači mu jasno čelo jeza:
»Apell, za drzni ta korak
Kraljeve jeze stré te peza!«

A glej! S kraljevih lic kakó
Kraljeve jeze sled zgineva,
Le v sliko vpíra se oko,
Obraz strmenja zarudeva:

»Apell, prijatelj dragi moj,
Ti celemu si svetu dika:
Ta živi biser bodi tvoj,
Dovolj je kralju njega slika!«

Ivan Sila.

Vera.

Drama. Napisal Mile Boran.

(Dalje.)

Stal sem pod topoli pri stari kapelici, raz katero je blestel svetli križ. Vrata vanjo bila so odprta. Notri bilo je temno, senca padala je ravno čez vhod.

Videlo se mi je, da ni nikogar. Pač, sedaj začujem vzdih! Zganem se, poslušam: kako, če bi bila ona? Stopim korak bliže, pazno motrim notranji prostor. Da, tu, ... še en korak in bil sem pri njej. Klečala je pred oltarjem in ihtela. Niti sedaj me ni zapazila. Položim jej roko na ramo.

„Vera!“ — Strese se, plaho ozre, trenotek zastrmi, potem pa hipno vstane:

„Oj, Ivan, dragi moj Ivan; da si le prišel! Tako težko sem Te uže pričakovala; danes, sedaj Te vidim, sedaj še in morda nikdar več,“ — in zaih-tela je.

„Ne jadi se, draga, ne žali si srca! Tu sem, da Ti pomorem, da Ti odnesem žalost in bol.“

„Prav ni bilo, da sem prišla, da sem Te klicala. A zgodilo se je tako hitro, tako nenadno! In stariši ga hoté —“

„Dékle! Delati hočeš — si mi pi-sala. Si li tedaj premislila vse posledice? Vse kar se more zgoditi? Veš-li kak je ta korak? Ti si njegova!“ ...

„Njegova?! Nikdar, nikdar, Ivan! Ne daj, da se zmislím na to! Ha, jaz tega pustega, zmrzlega človeka!“

V bližnjem vejevju je malo zašumelo, plaho se me je oklenila. Čutil

sem nje burno srce, dihal njen topli vonj. Zadnji pomislek umaknil se je in sladka razburjenost polotila se je živcev.

„Vera!“ zašepetal sem, „Vera, me ljubiš istinito, ljubiš tako ...“

„Ne govori, dragi, ne govori! Vedno bi hotela biti tu pri Tebi.“

„Draga, povej mi, hočeš-li biti — moja?“

„Tvoja ...“ — Vskriknila je nenadno, in plaho z osteklenim očesom zrla v vrata. Ozrem se, videl nisem ničesar. Sedaj obrnem se k njej.

„On je“ zastoče silno, potem pa se onemogla zapoteče. Komaj jo vjamem in obdržim v rokah. —

V tem udari iz daljave hitra kletev na moje uho. Nekaj razvnetih, burnih besed — in na to molk. Položim jo na oltarske stopnice in bodrim. Malo po malem se zavé, prestrašeno zre krog sebe in se me trše oklene.

„Dete! kako Ti je?“

„Oj, bil je on, prežal je tam; oh, zrl je tako ljuto!“ — Koraki dohajajo.

„Ivan, pojdi, pelji jo domu. Vse je v redu!“

„Kako, Bole?“ vprašam prijatelja.

„Ej, nič! Dobro je — in na času, da odideta.“ —

„Kaj je v redu, kaj, kaj je bilo. Povejte mi!“ dé hitro Vera, „on je bil tukaj, kaj ne?“

„Kdo, gospica Vera? Nikogar nisem videl, a na času je, da odidemo.“ V temi opazil ni, da jej je kaj bilo.

„Ne morem še“ vzdihne.

„Ponesem Te“ dejal sem in dvignil ljubko breme. — — — — —

Ko sem stopal proti domu, pravil mi je prijatelj mnogo o njem, o viteziču, o navsotnosti njegovi in drugem. A duh moj ni bil pri pogovoru: naročil sem mu, da vse uredi, kar bi bilo treba, akopram še nisem prav umel, česa bi trebalo in čemu. Vedel sem le, da mi je rekel: „Ob šesti uri v jutro pridem po Te“ in domislil se, da sem nekje v pismu zaveze čital: „Ne želi nje, ki je Tvojega bližnjega!“

Tako je minul — prvi čin.

II.

Bum, bum: je tleskalo po vratih.

„Vstani, dragi moj, vstani. S poročnikom Aljaševim sva tu. Na času je.“

„Tako, tako, prijatelja!“ Skočim s postelje in odrinem zapah. Dobro sem spal; komaj, da sem ju čul.

„Kam pa?“ vprašam.

„V jahalnico.“ Tudi doktor Pljuskar pride tje,“ odgovori Bole.

„Vse v redu?“ prašam zopet.

„Vse, sablje in samokresi. Preskrbel sem to od polka. Nepristranski je pa naš četnik sam. Do nezmožnosti. Sablje na srednjo daljavo. Samokresi na 15 stopinj,“ dé hitro Aljašev.

„No, pa kaj zna?“ zablebečem radoveden.

„Zna, pa zna,“ odgovori Bole.

„Ej, kaj češ? Tako, tako. Nič posebnega,“ pristavi Aljašev. „Zmoreš ga vsekako.“

„Saj ga tudi moram; posvetil mu bom nekoliko. Idimo!“ rečem. Bil sem poln dobre nade. Neka notranja ne-

mirnost vznjajala me je sicer po malem. A kolikor sem poznal sebe in po videzu tudi njega, osveščen sem bil, da zmagam jaz. Sablje nisem ravno pre-slabo vihtel, in marsikdo je podlegel moji ročnosti. Streljal sem pa tudi precej mirno. No, v onem trenutji obvladala me je le strast in sovraštvo do njega, ki mi je bil v napotji. —

Prvi smo došli na torišče. Pljuskar bil je tam, o nasprotnikovih pa ni duha, ni sluha. Kake četrte ure je preminulo, ko začujem stoprav pridrdati voz. Izstopali so. A čuj!

„V imenu zakona zabranjujem Vam vstop.“

„Pustite nas, mi moramo v jahalnico, ker družba nas čaka, da pojezdimo . . .“

„Uže dobro. Danes ne pridete notri. Vrnite se, zakon velja.“ —

„Aljašev, hiti pogledati!“ rečem poročniku. Čutili smo: ljudje so vstopili v voz in v kratkem vrnil se je moj svedok.

„Policija jih je prestregla. Vražje to! Pa jutri ob 4. uri v jutro, snidemo se na golini ob ribnjaku za Gradiščem. Tako smo se zgovorili.“

* * *

Bili smo na potu.

Lepo jutro je napočilo. Solnce se je ravno dvigalo izza planin in obsevalo vso naravo tako rožno, tako živo. Vzduh je bil prosojen, čist. Nebo vedro. Le tam-le nad ribnikom v daljavi dvigala se je po malem meglica in nad bližnjimi travniki zbirale so se tanke pare. V vsem okrožji vladala je še tišina. Le tod pa tod oglasilo se je čivkanje ptic iz gozdiča ob vodi.

Ta dan imelo se je razsoditi mej nama! Stali so ob bregu. Nismo jih sicer takoj z daleka opazili, a pozneje prišel je svedok njegov nam nasproti.

Vse bilo je pripravljeno. Vrgel sem plašč raz sebe, slekel telovnik in nastavil se.

„Mi izbiramo,“ dé njegov svedok nepristranskemu.

„Kaj ste določili?“ praša ta.

„Sablje! Žrebajmo stališče in določimo daljavo.“ —

Vitez Skrmcov stal je mej tem ob bregu. Še pogledala se nisva po pozdravu. A opazil sem, da se ves čas ozira proti mestu in da od trenutka do trenutka nemirnejši postaja. Sedaj celo vzame ruto v roke in zamahne z njo proti nasprotnemu bregu. Radoveden sledim njegovemu očesu. Lej! Trije bližajo se hitrejši in hitrejši proti nam.

„Ljudje gredo. Poglejte tje,“ pokažem nepristranskemu.

„Policija je — zopet tu. Vidite sablje; kako se leskečejo v solnčnem svitu! No, to je več nego čudno, da nas vedno zajamejo.“

„Poberimo vse in pojdimo drugam,“ dé četnik.

„Preložimo,“ predlaga nasprotnikov svedok.

„Dobro je,“ odvrne Aljašev. — Kaj sem hotel? Namigmil sem pritrjajoč mu in stopil hitro k vitezu.

„Bila se bodeva, bila. A ne po dogovoru: Prej ko prej Vas najdem — in tedaj se bo razsodilo, sicer bi se boj tretjič odložil.“ Zaničljivo sem se mu nasmehnil, oni pa je prebledel. Videl sem, umel me je.

Potrkal sem na duri. Nosljasti „Notri!“ dovolil je vstop. Stal sem na odprtem stežaji. Ravno kar še v fotelji zibajoči se in vále dima proti stropu spuščajoči stanovalec te sobe je hipno poskočil na noge in z izbuljenimi blaznimi očmi zrl ves prepaden v me. Bolesten vzdih izvije s mu iz grla. Na to pa se plašen poprime bližnje mize.

„Vstopita, gospoda!“ Rečem svojima spremljevalcema in se obrnem proti svojemu nasprotniku; vitez Skrmcov je bil namreč moj tedanji vis-a-vis.

„Gospod! Tu sta svedoka: moj in Vaš. Naprosil sem ju, da se potrudita z menoj. Bojevati se hočem namreč kar tu z Vami. Prostora je dosta, sablje so tu in“ pristavim posmehljivo, „doktor Pljuskar čaka v bližnji kavarni na delo.“

„Gospoda svedoka pa obveščam, da sem opazil zadnjič neko zvezo policije z mojim gospodom nasprotnikom, katera mu ni v čast. Da mu torej ta zveza ne dela preveč preglavice in ovir, prosim Vaju, da storita svoj posel.“

Na to si odpnem vrhno suknjo, položim pod njo skriti sablji na stol, slečem telovnik in zavišem rokava. Ves čas nisem mogel pogleda odtrgati od njega, zrl sem ga menda, kot zver svoj plen. Srce mi je jelo biti hitrejši, no, vendar se je usodilo odločiti za najino bodočnost.

Počasi se je spravljal. Večkrat ga je kakor od mraza streslo, obraz se mu je krčevito zategnil in oči so se obupno vrtile.

Slednjič je vendar nastopil. — Bole, stari naš in bivši brucušmojster, zajedno pa tudi pri menzurah krpač

za silo, uredil je vse, kakor da smo na pravem dijaškem borišči.

Sedajci opomni nasprotnikov svedok: „Pózor!“ in velf: „Nastòp!“

Stala sva — oči v oči.

Bole zakrikne: „Udri!“ in zakadil sem se vanj. Mahnil sem ga po glavi, da se je opotekel malce, a dobro je vzdržal in še hitrejše vrnil udarec. In zopet...

„Cin“, njegova ojstrina ležala je na tleh. Razorožen je stal. Sablja odlomila se je pri roču.

„Tu je druga!“ Menjal je sabljo. Bole mi je šepnil: „Dobro si delal! Le naprej tako!“ Nemalo me je ta pohvala obodрила, vendar sem nestrpno čakal, da se zopet zbijem.

Šla sva se v drugič. Z „železnim udarcem“ namenil sem si, izbiti mu sabljo do cela. A ni se mi posrečilo. Žvenket sabelj je postal močnejši in močnejši, naskok za naskokom vršil se je hitrejš, vzrujanost priklopela je do vrha in hropela sva nalik krviželj-

nim zverem. Čutil sem, sedaj pa sedaj mora pasti usodni udarec — nasprotnik branil se je slabše. Roka njegova ni imela več iste moči. Še en besen naskok. Izmaknil sem se, zročajem v hipu zabranil se in z vso močjo udaril ga nazaj. Tedaj mi je njegova sablja zažvižnila okolu glave in začutil sem na čelu, kakor da me je kdo uščenil. Njemu pa je kri brliznila v istem hipu visoko nad glavo, čez celi obraz in leve prsi. Kakor da je strela vdarila vanj, obstal je, vzdihnil zamolklo, izpustil sabljo pa prijel se za čelo in prsi. Prednjo sem mogel še prestreči ga, ležal je uže na tleh. Strašno je kri lila iz njega. Jednič še je bolešno vskriknil, potem pa se je onesvestil.

„Bole! Teci po Pljuskarja in po voz!“ —

Tako je pala zavesa po — drugem činu!

* * *

(Dalje prihodnjič.)

Za zastavo.

Za parom par, zastava za zastavo
Po cesti beli čez polje
Veseli zastave nove prvo slavo
Slavit roj mlad navdušen gre.

Popihne veter in njegova sila
V zastavo vpira se krepko —
Kako jo dviga; glej, trobojna krila
V krasoti svoji se razpnó!

Navdušenja zaori mlada četa
— Prizor nepozabljev svečan —
Igrajo srca ginjeno zavzeta,
Blesti premnog pogled rosan.

Vihraj zastava, mila nam svetinja,
Ki vzorov svetih nosiš znak,
In ogenj čist, ki duše nam prešinja,
Domovju góri čist in jak!

J. G. Predislav.

 Slutil sem . . .

V objemu stala sva pri okni . . .
 Nebeških zvezdic nemi svit
 Ljubko je gledal na poljubce,
 Ljubečih src izraz odkrit.

»Ti meni bodeš«, dekle deje,
 »Kar zvezdi onej je nebo;
 Kot večno ta je pričvrščena,
 Ljubila bodem te zvestó!«

Se vetrne zvezda, v padci naglem
 Zagrlji sivi jo oblak; —
 Tedaj zaslutil sem resnico
 Da laž ust njenih zlog je vsak.

Slavoj.

Slovenski narod in velike šole.

Donesek k našemu časovnemu vprašanju.

(Piše J. Venčajz. — Dalje.)

V.

Kakor je doslejšno raziskavanje pokazalo, pozna naš narod svojo potrebo na samovlastnih velikih šolah in je vsikdar stremil na to, da si zagotovi tudi ta pogoj obstanka, skratka: on živi in hoče živeti. Kot tak, živeti in živeti hoteč, je pa svetovno-historična jednota, celokupnost s svetovno-historičnim poklicom, ki je tudi opravičena, da stavi primerne zahteve na vseobči svet in še posebej na one skupine, s katerimi ves njegov življ zavisi.

Narod slovenski je, sicer maloštevilčen, vendar tolik, da more obstajati po sebi, samostojno v gospodarskem in duševnem oziru — Gospodarsko njegovo stališče znači pred vsem nad 60 denarnih zadrug, ki so popolnem v njegovih rokah, in še mnogih družih zavodov, v katerih ima založeno svoje premoženje.

Premnožino denarja v posojilnicah in hranilnicah — ob precejšnji

podjetnosti — svedočijo pa najboljše nizki nastavi odstotin posojilnih svot, katerih kontrolirani promet znaša nad 20 milijonov na leto. Tla so večinoma v domačih rokah, veleposestnikov v madjarskem ali češkem pomenu izvzemši malega dela Goriške s kolonatsko zistemo ne pozna. Mala obrt je docela v njegovih rokah, k večjim podjetjem povspel se je stoprav v zadnjem času. Gospodarsko položeno se, uže danes dovoljno in izdatno, boljše od dne do dne — in davčna morala, ki je zanesljivo merilo gmotnega blagostanja, ni pod porezom v območji avstrijske države sploh. Duševno osamosvoje kaže najboljše množica 30 časnikov, število 60.000 članov družbe sv. Mohorja ono 10.000 družbe sv. Cirila in Metoda in nešteto narodnih naobraževalnih skupin in društev. 80.000 besed*), katere navaja najno-

*) Shakespeare, najizraznejši pisatelj vseh vekov rabil je v vseh svojih spisih le

vejši slovar, dokazuje, da je jezik narodov toli razvit in popolen, da mu ne manjka terminov za nikako uvajeno prikazen. Novi pojmi, ki nastajajo tekom dob, stvarijo pa itak nove termine v vseh narodih in tako tudi v nas. — Da je Sl. Pravnik za svojo znanstveno terminologijo, zasegajočo juridiške in sodno-medicinske termine nabral 2000 besedil, navdaja nas s spoznanjem, da nam ne pomanjkuje tudi v znanstvu izrazov, seosebno ker so znanstvena besedila v filozofiji in medicini po sebi mejnarodna in jih ni treba narodu prestvarjati za svojo vporabo.

Toliko iz stališča naroda, kot takega! —

Ker naš narod ni — da govorimo s slovitim Gerstnerjem — toliko srečen, da bi pojmi: ljudstvo, narod in država krili drug drugega, uvaževati je tedaj pri vseh težnjah poleg naroda pred vsem oni činitelj, kateri nazivamo država in kateri, po zakonih narave in svobode obstoječ kot samostalna moč in osebnost, smotri naravno-gmotno in duševno-nravstveno blagostanje in popolnostnenje vseh svojcev pod vodstvom najvišje gospodstvene oblasti in po določenih praviilih.

Ta država, vzgrajena na teoriji „pogodbe“ — in ne na oni „premoči“ — zahteva, kadar oddaja svoje službe gotovo, določeno mero šol in velikošolskih študij, skušenj, spričeval, teoretičnih vednostij in praktične vaje. Za to pa prevzema dolžnost, da skrbno pazi na proučenje in izobraževanje kar

16.000 besed. Torej jih imamo 5 krat toliko, nego jih je potreboval on!

najboljše in najpravičnejše metode, s katero ugotovi vsem svojcem in zahtevam politiške morale v svojem območji.

Dolžnost države je tedaj skrbeti vsakemu narodu v svojem zasegu za omogočenje završenja vseh zahtevanih pogojev, ali jasnejše: da osnuje vsakemu narodu velike šole po njegovi potrebi in sorazmerju z drugimi narodi bivajočimi v njenem okolišu.

Slovenskega naroda razmerje in položenje v kolu avstrijskih narodov pa je sledeče:

Nemci, 85 milijonov, imajo 5 vseučilišč in 4 tehnike,
 Čehi, 6 milijonov, imajo 1 vseučilišče in 1 tehniko,
 Poljaki, 3 milijoni, imajo 2 vseučilišči in 1 tehniko,
 Rusini, 3 milijoni, pravo jezika na lvovskem vseučilišči,
 Italijani, 06 milijona, pravo jezika na inomoškem in graškem vseučilišči in 1 razdelna tehnika
 Rumuni, 03 milijona pravo jezika na črnoviškem vseučilišči,
 Slovenci in Hrvatje*) 19 milijona pa — 0?

Povprečno pripada za 1 vseuč. in 1 tehn. računeno v milijonih mej

Nemci	16	"	21
Čehi	60	"	60
Poljaki	15	"	30
Rusini	30	"	—
Italijani	03	"	06
Romuni	03	"	—
Slovenci in Hrvatji	—	"	—

*) Slovencev je po štetvi l. 1890. 1,260.000, Hrvatov pa 644.000.

V razmerji z drugimi narodnostimi, ki imajo vse vsaj pravo jezika na jedni veliki šoli, bi morali imeti toraj tudi mi vsaj tako pravo. V razmerji z Nemci in Poljaki, ki nam predočujejo pač porezno položenje, pa bi smeli zahtevati 1 vseučilišče in pravo jezika na 1 tehniki.

Čehi in Rusini imajo razven nas najslabše stališče, mej tem ko naši Romani, to je Italijani in Romuni, uživajo nadrazmerne pravice. Vendar ne bo Čehom osnutek drugega vseučilišča v Olomucu delal tolikih težkoč, kot nam, ki si imamo zopet priboriti stara, priposestovana, a nesrečno izgubljena prava in oživiti do cela znova slovenski velikošolski pouk. — Rusini pa posestujejo v istini neprecenljivo, a zanje žalibog v denšnjih razmerah v nekoliko neizvršno pravo jezika v Lvovu, kjer je obvezni poučni jezik po osnovnem načrtu rusinski ali pa

poljski: Tu mora vsak profesor znati oba navedena jezika in v enem njiju predavati in istotako mora sicer vsak kandidat poljski znati, a izpit sme položiti v poljskem ali ruskem jeziku.

Tak „minimum“ sodil bi začasno tudi nam! A našemu narodu danes ni to ni prisojeno, mej tem ko narodič avstrijsko-italijanski vživa pravo jezika, predavanja in izpitov na vseučiliščih v Inomostu in Gradci.

In vender, kako je položenje, kako pravo tega zahodnega sosediča, napram našemu? —

Ni dosta temu: Isti narod zahteva tudi uveljavljenja v kraljevini italijanski pridobljenega doktorata za Avstrijsko, zahteva pomnoženja učnih sil na inomoškem vseučilišču, da, zahteva od leta do leta silnejše ustanovljenje vseučilišča z laškim poučnim jezikom v Trstu. A mi?

(Dalje prih.)

Disakord.

Píše Cyclamen.

I.

Par za parom ... Tu svila in zlato, tam baržun in srebro, vmes piserji in dragulji. — Vse v največjem sijaji! Umetnost tekmuje z naravo za zmago. Iz pavilona mej dehtečimi grmi španskega bezga pa doné vznemirjujoči akordi dunajskega valčka ...

Srečni ti pari! — Brezskrbno uživajo življenje, tratijo in izgubljajo dragoceni čas s pustim besedičenjem, a

menijo, da mora mrkniti solnce in zamreti natura, če izginejo oni ... Glasen smeh, veselo kramljanje, jasni obrazi, žarki, izzivajoči, preseči pogledi ... povsod razkošno veselje, sreča.

Sreča? — Kdo ve!? — Iz temnih očij divne črnolaske ob strani dolgo petega „modnega leva“, barona Zs., ki se trudi imponirati svoji živahni spremeljevalki, hčerki židovskega bankirja z „duhovitim“ kritikovanjem njenega parizkega slamnika, — iz temnih očij te

dražestne gospica z najivnim smehljam na koralnih ustnah pod orlovskim noskom je švignil baš sedaj strupen pogled na drugo še mlajšo in lepšo damo, ki ima krilo po najnovejšem dunajskem kroji in za „viteza“ husarskega stotnika, grofa Sch. — Todà bankirka se smeje vkljub zavisti in sovraštvu, ki polni v tem trenutku njeno srcé! Saj svet ne sme nikdar slišati in videti resnice; takó se je naučila iz svojega „evangelija“, — zlatobrezanega „bon ton-a“ ...

Par za parom ... smeh ... godba.

Drevesa drhté v lahnem šumu in listi trepečejo nad glavami veselih šetalcev. Zakaj li? — Nad njimi plava angelj ... solza za solzo kaplja iz kalnih očij na zeleneče liste in vonjajoče cvetove. Angelj usmiljenja, tvoj obraz je turoben, tvoje lice upalo, tvoj pogled grozeč ... Zagrnenega v lahno tančico te ne vidijo preslepljene zenice radostnih sprehajalcev. — Hvala ti, dišeče cvetje in listje, da vsrkavaš grenke solze, ki bi zatemnele bisere, sežgale svilo in baržun! — —

* * *

V bližnji hiši je podstrešna sobica. Postelj in na njej bolnica. Ta blede lica, te steklene oči! — Ob bolnici

kleči deček in joka. Sém ter tjà ujame bolesten pogled iz materinega očesa, — srcé se mu strese takrat v prsih in nov potok solzà lije po obrazku ...

Veseli zvoki godbe prodirajo tudi v to sobico. Celó smehu je odprta pot sémkaj! Čemu li? — Da lajšaš gorjé? — O ne, ne! — Spodaj smeh, — zgoraj plač; ondi radost, — tu tuga; tam bogastvo, — tu skrajna beda. — Kolika harmonija! — —

Koščena materina postava se dvigne raz trdo blazino. — „Pojdi še enkrat doli, poklekni, snemi klobuk, pa prosi za mamó kruha!“ —

„Mama, bil sem ravnokar; — niti videti me niso hoteli! Končno me je zapodil redar in ...“ sinček zaihti.

Bolnica omahne, težki vzdih iž vijo se iz ozkih prsij — —

„Mrtva! — mama, mama!“ — krikne nenadoma deček, da odmeva od golih sten tjà doli na ulico. Nekaj očij se obrne za hip kviško proti odprtemu oknu v podstrešji, — a le za hip. Otrok plaka na ves glas ob mrtvej, mrzlej mamici, sém gori pa se izgublja omamljivi zvoki godbini ter se spajajo z deškim jokom ...

Par za parom ... Svila, godba, smeh, — beda, lakota, jok ...

Zakaj-li tolik disakord!? —

Glasnik.

Duhovni voditelj akad. mladini slovenski. Gotovo ste se čudili, g. urednik, čitajoči v R. K. št. 3. pod vzglavjem „Slov. Leonina“ črtež pravil tej družbi, ki ne bi imela biti samo slovensko učenostno društvo, temveč

tudi nekako nadzorstvo slov. velikošolcem. „Dijaki ne smejo pozabiti, da niso še možje, da še niso izučeni, da še niso odgojeni.“ Vseučilišče pohajajo mladeniči od 20—25 let; le malo jih je za 1 ali 2 leti mlajših, ko

dojdejo v tuje mesto, ker dokončavši srednjo šolo mora velika večina zadostiti jednolletni vojaški dolžnosti.

Primerimo isto starost v drugih stanovih!

Obrtnik, kupčevalec, trgovec, bodisi pomočnik ali sam svoj gospodar, je v teh letih povsem samostojen gospod v družbi, ki lahko živi in izhaja brez vsakega nadzorstva.

Uradnik, ki ni pohajal velikih šol, je istodobno v javnem življenji upoštevan faktor, nikdo ne smatra ga mladoletnim. Iz vojaških šol dospeli mladenič je tedaj uže častnik ali častniški namestnik in važen in odločujoč faktor v svoji družbi.

Učitelju, po letih mlajšemu, izročena je v odgojo mladina.

Duhovnik, kapelan, smatra se nezmotljivim gospodom in vladarjem pobožnih duš.

Marsikdo je istodobno uže oženjen, skrbi za svojo gospodarstvo in obitelji.

A velikošolec, uboga para, le ti nisi zmožen lastnega mišljenja. Kaj tvoje studije, kaj tvoje skušnje! Le tedaj veljaš, ako se podvržeš slepo voditelju, „duhovnemu očetu“, ako ga poprašáš za svet v vsakej stvari, ako se mu pokoriš v vseh zadevah.

Duhovni voditelj oskrbovati ima tudi vsak mesec duhovne vaje ali eksercije. Da se prav po krščanskih načelih živi, da se spolnujejo vse cerkvene zapovedi, zato je prilike dovolj, in gotovo je prostovoljno zadostženje tem cerkvenim predpisom večje veljave, nego ono pod policijskim nadzorstvom. Prisiljena reč nikjer ni dobra. Vedno so se nahajali med slov. dijaki krščansko misleči in živeči, in ne oni, ki se bahajo in hlinijo kot uzorni „katoliki“, (saj uže to ni pravo krščansko mišljenje) temveč taki, ki so iz prepričanja vse storili, ker jim je to velela zapoved božja, in ne, ker jih je zato pričakovalo plačilo in priznanje — ter sedaj eventualna podpora. Saj je dr. Mahnič zahteval, da le „naši“ dobivajo naj podporo, „naši“ pa so mu seveda le oni, ki mu podpisavajo zaupnice in čestitke, ki se mu prikupujejo in plašč po goriški sapi obračajo.

Kolikor razumnejši in izobraženejši je človek, tem sposobnejši je za svobodo. Kaka zaupnica za dijaštvo, da se baš ona mora

postaviti pod goriško kuratelo! Čegar je mladina, istega je prihodnost, misli si g. dr. Pavlica. Prepričan naj bo, da pošteni in značajni dijaki ne bodo potrebovali niti trpeli tega nadzorstva, — oni pa, ki bi se mu uklonili, dokazali bi s tem, da so ga potrebni in vredni. Kaj pa bi izviralo iz teh v svetohlinstvu izrejenih in za navidezno pobožnost plačanih pristašev Mahničeve stranke za narod — o tem pač ni treba govoriti.

—va—

„Slovenska Leonina“ V 3. števil. R. Kat. priporoča dr. Pavlica ustanovitev slovenske „Leonine“, katoliškega vednostnega društva, ob enem naj bi bilo ono zavetišče in nadzorstvo slovenskim velikošolcem. Iz tega razloga zdi se nam potrebno, izjaviti se o tem načrtu.

Proti ustanovi „Leonine“ gotovo nikdo ne bo ugovarjal, v principu strinjamo se povsem s to idejo. — Vprašanje je le, ali je ustanovitev tega društva res tako pereča. Dr. Pavlica sam povdarja važnost in potrebo „Slov. Matice“, boji se razpora in iz tega škode za njo, in misli, da bi lahko izhajalo jedno društvo poleg družega. — Gotovo, ako bi se omejila „Leonina“ na izdajo bogoslovnih del, potem uspevali bi oboji; ako pa hoče biti sploh vednostno društvo, uverjeni smo, da bi naša duhovščina tukaj pričela boj za življenje in smrt proti „Slov. Matici“, saj bi veljalo, utrditi in ojačiti svoje društvo, in bali bi se konkurence. — Radi tega mislimo, da pri sedanjih žalostnih razmerah ni treba novega društva, tem manj, ker so v „Slov. Matici“ duhovniki mogočen, da, odločilen faktor in bi gotovo zatrli vsak najmanjši pojav „brezverstva“ v nji.

Leonina pa naj bi bila tudi podporno in pokroviteljsko društvo slovenskim velikošolcem; skrbela naj bi za „verski in нравni napredek slov. akad. mladini.“ Dijaki ne smejo pozabiti, „da niso še možje, da niso še odgojeni, da so še v šoli, potrebni nauka in dobrega sveta.“ — Vajeni smo, da vsak bogoslovec ima svojega bivšega kolega za otroka, kateremu je on postavljen v duševnega očeta; torej nas to ne iznenadi. Seveda, kapelan s triindvajsetimi ali štirin-

dvajsetimi leti je lahko voditelj v osebnih, v družinskih, v socialnih in političnih stvarih, on je svetovalec in vodnik vse občine — dijak, morda za jedno ali dve leti mlajši, za to pa po življenji v tujem mestu skušenejši, pa je tako maloumen, tako nesamostojen, da potrebuje vodnika, ker ne more in ne sme skrbeti in delovati sam za lastno osebo. In kdo mu bo drug vodnik, nego zopet „duhovni voditelj“ — vrstnik njegov. Res, čudovita ponižnost in skromnost prečastitih naših gospodov. — Djak uže sam ve, kdaj mu je treba; sveta išče in najde lahko pri svojih pravih prijateljih, in med temi jih je tudi še vedno precejšno število iz duhovskega stanu. Ni mu pa treba zato slepe samotanske pokorščine.

Dr. Pavlica sicer pravi, da „ne zahteva, da bi bili dijaki živi svetniki, tudi je krivično, tako slikati slov. velikošolce, kot da so ravno oni najslabši, kar ni res.“ Kdo pa je to storil? Ne morda „R. K.“ in „Slovenec“? — Ljudje, ki niso v nikaki zvezi z dijaki, so prvi vrgli kamen, plačani kolegi so drugi začeli posnemati jih. — In koliko lažij in obrekovanj raztrobili so „vrli slov. mladeniči“ za „dobro stvar“ — med svet!

Dr. Mahnič je prvi zahteval: nikdo ne sme dobiti podpore, kdor ni naš, — pri ustanovi „Radogoj“, pogrešamo vse za mladino vnete katolike, (dr. M. se je sicer bahal, da je izdál dosta stotakov za dijake, ker ga pa ni bilo nikdar med podporniki dijaških zalog, so to najbrž nagrade za šolske naloge in zaupnice), celo proti povsem udanemu jim dunajsk. podp. dr. so pričeli gonbo, ker ni podpore delilo izključno „Daničarjem“, temveč se oziralo le na potrebnost in revščino. — In takim ljudem naj zaupamo! Takim, ki jim bo za vsak goldinar podpore treba se izkazati s spovednim listom ali pa vsprejemnico „Danice“. — Potem pa se bo vtrdilo versko in нравno življenje! Kdor pozna naše „Daničarje“, kakoršni so in ne, kakoršne jih slikajo v katoliški ljubezni njih kolegi, — ta niti trenutek ne bode pomišljal, kje je pravo in kje je navidezno poštenje. — Da, dijaki

niso živi svetniki, tega nikdo ne trdi, a poštene in značajni dijaki se tudi Leonincem ne bodo prodali, oni bodo prav dobro in krepostno živeli tudi brez „duhovnega voditelja“ ki jih ima po predlogu pravil nadzorovati, — ker to jim velevala njih čast in lastno prepričanje, ne pa strah in nadzorstvo ter koristolovje. n—t.

Naše ženstvo in vzgoja slovenske dece.
— Izv. dopis iz Sežane. — Preveselo znamenje in dokaz, da se je naše ženstvo začelo dobro zavedati svoje národne dolžnosti, je njegovo veliko zanimanje in vzorno delovanje za šolsko družbo sv. Cirila in Metoda. Da se vzgaja deca v narodnem duhu in uže v mlada srca zaseje žarek ljubezni do domovine, to je jedino sredstvo, da obvarujemo pogina naš mili jezik zlasti ob mejah slovenskih. Na Koroškem, Primorskem in deloma tudi na Sp. Štírskem je izgubila Slovenija na tisoče otrok, ker so jih tuje šole pogermaizovale ali polahonile. Tako nastali renegati pa so narodno pravi Janičarji napram rodному narodu! — Sloven. moštvo ima na gospodarskem, političnem in slovenskem polji toliko dela, da mu za domačo vzgojo dece ne preostaje skoro minuta. Prevzeti jo morajo torej žene, odgajajoče svoje otroke v zavedne in značajne mladeniče in deve s tem, da podpirajo sloven. šole, ki delujejo v istem smislu, tedaj posebno šole družbe sv. C. in M. —

Naši nasprotniki to dobro vedo, zato se poslužujejo vseh sredstev, da bi ostalo sloven. ženstvo neizobraženo in nezavedno; žal, da je „na limanice“ zlezlo tudi nekaj Slovencev, ki z onimi upijejo: „Žena ni za javnost!“ — Bog odpusti takim zaslepljenecem, ki ne vedó, kako zlo učinjajo s tem svoji domovini, za katero bi moral delovati po vseh močeh vsak Slovenec in vsaka Slovenka. Saj dela je povsodi za vse v preobilici! —

Žena naj ne ljubi domovine in naj ne kaže javno navdušenja za-njo? — Ona ne sme čutiti z možem vse, kar je blago, lepo,

*) N. B. Ta dopis smo prejeli od slov. žene in matere! Pustili smo ga — neizpremenjenega, da se tem jasneje vidi, kakó krepke korenine je pognala narodna zavednost in odločnost mej slov. ženstvom navzlic vsem razpravam naših rimskih filozofov. — Ured.

vzvišeno? — Se-li ne bo sramoval vsak narodnjak povedati, da umé sicer njegova soproga ukusno kuhati, spretno šivati in deco zibati, da pa domovinskih teženj ne pozna in njegovih uzorov ne razume!? — Je-li more biti vesel soprog žene, ki ve govoriti samo in vedno le: kaj naj bi mu spraznila, kaka krila so sedaj modna in koliko pleníc, poveljev in „cuzeljev“ treba zopet „pubiju“ kupiti!? — Da bi bile sloven. žene take, zahtevajo le oni, ki nobene nimajo ali pa ne smejo imeti! Naše žene morajo biti vrle odgojiteljice, kar je brez lastne omike nemogoče. Treba torej pred vsem, da so same izobraženega duha in srca. Vsi pedagogi trde, da je vzgoja mladinska najtežavnejši posel; — naj se-li ženi brez čuta in brez srca izroči, kar nam je najdražje na sveti?! Nevedna ženska naj vzgoji značaje, može, ki bodo določevali nadaljni tek sloven. zgodovine?! — Za odgojo kmetjskih otrok nam vsekako ni treba posebno izomikanih mater, a tudi priprosta kmetica mora vedeti, da je Slovenka in da morajo isto ostati i njene hčerke! —

Ako je žena družica (ne sužinja!) soprogo, mora ž njim tudi po duhu in srci napredovati. Ni treba, da so Slovenke doktorice, sodnice in bogsigavedi kaj; narodno izobražena žena naj bo le taka, da bo razumela moža in ž njim delovala za domovje in deco. Še več, ako bo on omahoval, pedpirala ga bode ona, zakaj često ima žena več duševne kreposti nego mož, kar dokazujejo slučaji v zgodovini vseh vekov. Če bodo Slovenke zavedne, ne bomo imeli toliko mlačnežev in omahovalcev; ne izneveri se pa nam niti jeden mož več! Sedaj pa imamo mnogo vzgledov, da je oče vzoren narodnjak, a deca v sovražnem taboru? Kdo je kriv te sramote? — Žena, mati! —

Skrbeti je torej, da se vzgoji čim več zavednih sloven. žensk in — in prihodnost je naša! Ne samo narodu bo s tem korišćeno, ampak tudi veri in nrvnosti, saj pravi sv. Avguštín: „Dajte mi dobrih mater, čudeže bodele gledali!“ —

Tovarišice! Oklenite se narodnih društev in delujte po svoje za probudo vsega naroda in pravo vzgojo sloven. otrok! Sloven.

dekle ljubi samo narodnjaka; sloven. mati pošilja svoje otroke vedno le v domaće učilnice! — Bodimo uzorne žene, a tudi odločne narodnjakinje! — Proč s tujimi navadami in nemškim jezikom, proč z nem. šolami!!

Sk. M., Primorka.

Vestnik.

Sloven. ferij. društvo „Sava“ je zaključilo svoje počitniško delovanje dne 30. sept. — Ljubljansko okrožje je imelo dne 17. sept. svoj II. shod pod upravnikom Vrtačnikom, katerega so se vdeležili vsi ljublj. redni člani. Obravnavalo se je radi društv. kantate in gesla; radi sijajnega plesu po božiči, ki se bo priredil v prvih dneh janularija v reduti ali na strelišči, ter se izvolili v odsek za sestavo zbirke dijaških popevk br.: Arhar, Govékar, Ravnihar, Šabec in Vencajz. Gledé novih trakov in grbov se je stavil predlog, ki se predloži izr. obč. zboru o božiču. Brucušmojstru se je naložilo, da sestavi „brucuški red“, ki naj spopolni „comment“, obsegajoč uže a) borilni, b) pivski, c) družbeni red. Zanj naj se oglašajo redni člani pri predsedniku VI. Ravniharju, cand. jur. na Dunaji in pri upravniku raznih krajev Jos. Prevcu, stud. jur. v Gradci. V dogovoru z osr. upravníštvom se naroči poseben kovčeg za društv. vadbeno orožje in bandage, za arhiv, knjige in različne tiskovine. Končno se vsprejme na znanje konstitucija starešinskega sveta, čegar starosta je g. notar V. Globočnik v Kranji in podstarosta g. dr. J. Vilfan v Ljubljani.

Dne 23. sept. zvečer vršil se je v društv. beznici pri Hafnerju zabavni večer, katerega se je vdeležilo precej gg. starešin, redni člani ljubljanski in deloma kranjski ter zastopniki „Slovenije“, „Ilirije“, „Triglava“ in g. stud. jur. J. Hladek, član akad. društva „Slavija“ v Pragi. Upravnik ljubljanski je pozdravil goste povdarjajoč pobratimstvo „Save“ z vsemi naprednimi ak. društvi slovanskimi in izročil stoloravnateljstvo zabavnega dela bratu cand. med. V. Gregoriču, t. č. predsedniku „Ilirije“, pod

čegar spretnim vodstvom se je razvila mej navdušenimi govori gg.: dr. Vilfana, dr. Pirca, dr. Kušarja, predsednika „Save“ Ravniharja, preglednika Vencajza in upravnika Omerse ter mej veselim popevanjem narodnih pesnij prav živahna zabava.

V gorenjskem okrožji je imela dne 24. avg. t. l. svoje prvo zborovanje kranjska zadruga pod vodstvom upravnika stud. techn. Jos. Omerse, na katerem se je sklenil izlet v Šk. Loko na dan 24. sept.; — da se bo društv. življenje bolj oživilo, se priredi vsako soboto „purgarski večer“ (t. j. zabavni večer s petjem, nagovori in akad. stolom); — da se zasnije za kranjsko zadrugo borilni klub, za katerega naj se nabira mej člani in starešinami ter se obrne za podporo do osr. upravnništva. Isti večer se je nabralo 720 gl. za vadbeno orožje. — Dne 26. avg. je zastopal gorenjski upravnik br. Omersa „Savo“ pri otvorenji radovniške soteske in na Koprivniku dne 27. avg. pri stoletnici fare in odkritju Val. Vodnikove spominske plošče.

Dne 16. sept. se je vršilo II. zborovanje kranjske zadruge s „purgarskim večerom“ v prostorih g. P. Mayer-ja ml., na katerem je poročal upravnik o stanju svojega okrožja. ki je razdeljeno v kranjsko, radoljiško in kamniško zadrugo. Stavili so se predlogi gledé zbirke popevk, gledé društv. bandera in borilnega kluba. Po seji se je pričela zelo živahna zabava po križevačkih statutih s sodelovanjem vinskih bratcev „Kokranov“ in vrlih gg. starešin „akcionarjev“.

Dne 24. sept. pa je imelo prvo zborovanje gorenj. okrožje v prostorih kranjske čitalnice, po katerem se je vršil izlet v Rakovco.

Iz Rudolfovega. — Izv. dop. — Novo-meški sloven. akademiki priredili so dne 23. p. m. besedo s plesom v korist slov. dijaškemu podpornemu društvu „Radogoj“. — Navzlic koristnemu namenu, hoteli so vender nekateri naši „gospodje“ delati ovire sklicujoč se na „dejstvo“, da je na kvaterno soboto ples grešen. Nemški zagrizenci pa so pisali v graško „Tagespost“ sledeče:

„Slovenisches Agitationsfest: Aus Rudolfs-wert wird vom 15. d. M. geschrieben: Die slovenischen Universitätsstudenten von

Rud. und von der Umgebung veranstalten am 23. d. M. ein Fest, das sich dadurch auszeichnen soll, dass bei demselben ausschliesslich Compositionen slavischer Meister zum Vortrage kommen. Ausserdem ist auch das bezeichnend, dass der sattsam erkannte Agent einer čechischen Versicherungsgesellschaft die akademische Jugend mit seinen ultraslavischen Tiraden unterhalten wird. Das allein beweist schon zur Genüge, welchem Geschmacke die slovenische Jugend zu huldigen beginnt!“ —

„Moštvo Slovanu naj velja!“ Nismo se vstrašili teh razgrajačev; — pogumno, vzajemno smo delovali. — Da je bil vspeh sijajen, potrjevalo je burno odobravanje mnogobrojnega in najelegantnejšega občinstva... Kar se tiče posameznih točk koncerta, omeniti je, da sta gg. M. Dolenc in I. Hladnik izvela Dvorakove „Slovanski plesi“, VIII. G-mol, čveteroročno na glasoviru, točno in ognjevit. — Nato je nastopil gosp. Ivan Hribar, predsednik društva „Radogoj“ ter mirno in jedrnat govoril slavnostni govor o namenu „Radogoja“. O obče znanem rodoljubi slovenskem in požrtovalnem prijatelju dijaštva zadoščaj to — saj pove njega ime vse! — Pesem g. I. Hladnika „V mraku“, nov dvospev za sopran in bariton, ugajala je prav dobro ter je dokaz nadarjenosti g. skladatelja. Pela sta jo gpc. M. Paulovich in gosp. abiturijent M. Dolenc s čisto intonacijo in z občutkom. Na občno zahtevanje se je pesem ponavljala. — I. Stranskega „Andante“ op. 34. št. 2, za violončelo in glasovir, zvršila sta gospoda Hladnik in M. Dolenc točno in povsem pravilno. — Diviti smo se morali pred vsem gpc. Paulovich, ko je pela krasni Vilharjev samospev „Nezakonska mati“. — Kot končno koncertno točko omeniti treba še V. Linskega „Tuga“, samospev za bariton, katero je pel gosp. M. Dolenc prav precizno in žel splošno priznanje.

Koncertu je sledila gledališka predstava „Ženski jok“, znana salonska veseloigra v jednem dejanji, katero je iz francoskega prevel V. Mandelc. Igralke in igralci, gpč. I. Vidic in M. Vasič, gosp. med. drd. A.

Vojska, stud. med. V. Vasič in stud. jur. E. Pajnič, so izvršili svoje vloge zares izvrstno. Pevka in igralki so dobile krasne šopke. —

Denarni vspeh je bil dober; ostalo je čistih 100 gld. za „Radogoj“. Ob enem so pristopili po Hribarjevem govoru kot ustanovniki društva „Radogoj“, gg. dr. Gestrin, Krajec, lastnik tiskarne, dr. Podobnik, bilježnik Rozina in lekarničar Ruprecht.

Še veči pa je bil moralni vspeh te veselice. Neumorne plesalke in plesalci, mej katerimi sta bili številno zastopani tudi akad. društvi „Sava“ in „Trglav“, ločili so se stoprav ob zori.

Pristaviti je končno, da so prejeli zbrani gosti mnogo telegrafskih pozdravov z Dunaja, Ljubljane, Kranja in Star. trga i. dr.

„Vesnanka.“

Iz ljubljanskih dijaških krogov. — Izv. dop. — V 5. št. l. „Vesne“ sem poročal mnogogrede, da goje nemški in nemškutarski srednješolci uprav akad. živelj med seboj ter omenil kratko, da nosijo celó trobojnice preko svojih junaških prs ob urah — sov in čukov. Upal sem takrat, da bo ona mala opazka zadoščala pristojnim oblastvom za ukrenitev postavnih korakov, izdati pa tudi nisem hotel preveč, da bi se mi — oziroma „Vesni“ — ne očitala netoleranca napram tovarišem in ovaduštvo; končno sem se nadejal, da pridejo one besede do ušes prizadetih krogov in čakal sem, da se razprše „svojevoljno“. Prehud optimist sem bil zopet! — Naša slavna oblastva — tudi šolska imajo povsod dvojno mero in tehtnico, zakaj bi bila pravična ali vsaj objektivna izjemno proti nam!?

Ko so se v zadnjem času pisarile in trobile v svet najpódejšje laži o slov. srednješolcih po nesramnih čifutskih listih na Dunaji in v Gradci in se nas skušalo menda denuncirati celo na najvišjem mestu kot najnelojalneje rusofile radi -- risum teneatis amici! — male praske z nemškujočim redarjem, tedaj smo zaman čakali na šolsko oblastvo, ki bi povedalo resnico in tako branilo našo slovensko čast, katere — žal — sami še ne smemo. Dà, še več! Baš c. kr. uradno glasilo v Ljubljani je imelo

toli smelo čelo, da je obdolžilo, neimajoč niti najmanjšega podatka ali vsaj sumnega znamenja, slov. dijaštvo oskrunitve tistega prežalostnega spominka Zelenčevega na nem. trgu; ko se je potegnil „Slov. Narod“ z dokazi za nas, tedaj pa ono glasilo nikakor ni skušalo ublažiti svojega natolcevanja. Izozemski listi in lističi so seveda hiteli nas zopet razupiti (— trdi se v obče, da po prezasluženem prizadevanji znanega nem. profesorja in ministerskega ljubljenca, oz. c. kr. višje gimnazije) za pravcate Vandale. — Dalje! Ko se je razvedelo — uže po maturi, — da pripravljajo slov. učiteljski kandidati in kandidatkinje v Ljubljani odhodno veselico, na katero pride tudi nekaj Hrvat. stanovskih bratov in sester, tedaj je zavrela kri v možganih ljubljanskih srak grmanskih in vodja jim prusak Linhart, sedanji c. kr. vicedirektor pripravničin, čutil se je takoj poklicanim „ex cathedra“ prepovedati zapored vsem sodelovanje; gpc. načelnicam in gg. načelnikom slavnostnega odbora je pa še posebej naravnost zagrozil, da se jim bode britko utepala aranžija te „ščuvalne“ slavnosti takrat, ko se bodo reševale njihove ponižne prošnje za prve lačne službice!! — Niso-li take grožnje naravnost škandalozne presije!? — In ko mu je to očital „Slov. Narod“, ni imel g. Linhart niti toliko časti, niti toliko poguma, da bi se branil! No, njegova moč ni še največja, in še so značaji med slov. dijaštvom, ki se ne strašijo nič tacih pritiskov! To so spoznali kmalu tudi g. vice-direktor et consortes ter izlili ves svoj grmanski žolč nad ono nedolžno slavnostjo v „Tagesposti“ in ranjkem „Laib. Wochenblattu“, podtikajoč jivse možne in nemožne ščuvalne in nelojalne tendence. Zavrnili jih ni nihče! Kdor je pa zasledoval vso ono slavnost od početka do konca, mi more in mora pač pritrditi, da se ni slišala ni jedna hujskajoča beseda in izrekla ni senca nelojalne misli. Zabava in navduševanje za vzvišeni učiteljski poklic in izraževanje ljubezni do milega slov. naroda, to je bil smoter in vspered abit. slavnosti slov. učiteljščnikov, družega pa nič! —

Toda čemu pogrevaš to? — me morda nevoljno vprašujete g. urednik. — Uvideli

bodete precej ko prečitata sledeče vrstice, zakaj sem Vam navedel vse to.

Javna tajnost pri nas v Ljubljani je, da obstajata brezskrbno dve srednješolski dobro organizovani društvi, brezskrbno zato, ker sta **nemški**. Njih pravi imeni sta „**Teutonia**“ in „**Arminia**“, njih kumici in učitelji pa ljubljanska „**Carniola**“ in „**Germania**“ (!!) na Dunaji. Redni člani se rekrutirajo iz višjegimnazijcev in višjerealcev, „stari gospodje“ iz vrst „**Grmancev**“ in „**Carniolcev**“, podporniki pa iz članov tukajšnjega Turn-Verein in „**Casinotov**“. Namen tema strogo disciplinarnima društva Vam bode precej jasen, ako Vam povem, da imata svoj „**Paukboden**“ in „**Paukzeug**“ in svojo „**Kneipo**“. Društveni znak jima je pruska (!) trobojnica z napisom, nekateri pa nosijo celo uže „**Bummler**“. Na svojih „**kneipah**“ imajo imena: **Gambrinus**, **Rüdiger**, **Walther**, **Schmiss**, **Lohengrin**, **Teuti Armin**, **Schnapps** (sic!) i. t. d.! — Društvi obstojita uže več let, a ker so bili redni člani celó sinovi nem. c. kr. profesorjev in uradnikov ter nek c. kr. profesor in filozofije doktor baje celó „**star gospod**“, je umevno vse. Vrana vrani i. t. d. — In ako greste k nekemu tukajšnjih fotografov, videli bodete, kako se „**skriva**“ pri njem slika z večino „**Carniolcev**“ in nekaterimi našimi „**Teutoni**“ in „**Arminci**“, **abiturijenti**-, **Fuchsi**-. Slika je bila naročena po prvem brucuzkem večeru „**Carniole**“, t. j., še pred letošnjimi izpiti. Ker je pa dvojica „**Teutonov**“ (na sliki vsak z rapirjem, s čepico in trakom) za časa srednješolskih študij najrajše popevala „**Die Wacht am Rhein**“, imela sta pri izpitu „**smolo**“ in cepnila za vse leto.

Slika mora ostati začasno še v temi! Ako Vam končno še povem, da je na tu. kajšnji c. kr. realki slično društvo z imenom „**Liberta**“ obhajalo lansko leto **30. semester** svojega obstanka in da je bil protektor tega društva gori omenjeni prof. in filoz. doktor, menim, da sem za zdaj povedal dovolj!

Nadejam se g. urednik, da ste umeli, zakaj je bil uvod tako „**trivijalen**“, nadejam se pa, da bode povedano odprlo oči pristoj-

nim višjim krogom, da bodo iskali na pravih mestih nelojalnost, hujskače, osurovelost i. t. d. Ako sem pa celo sedaj optimist, prisiljeni bodemo slov. srednješolci k sredstvom, katera bodo segla ne le po nizkih glavah, ampak tudi po višjih in najvišjih... Silite nas in izzivate k boju, imejte ga toraj! —

Poskusiti pa hočemo s tem dopisom še zadnjič, jeli smo se vender-le motili, trdeč naravnost, da imajo naša slavna oblastva (za čifutsko in renegatsko časnikarstvo se zmenimo bore malo!) tudi proti nam dvojno mero. Veselilo nas bode, ako se prepričamo o nasprotnem! — Sicer pa na zdar, g. urednik! —

A. M—é—d.

Ministerstvo notranjih zadev je rekurz osnovatelj kat. akad. društva „**Danica**“ odbilo; društva torej ne bo, če državno sodišče, na katero je priziv prost, ne ukrene drugače ali pa če si ministerstvo ne premisli. Na času je, da naši poslanci store korake v obrambo ravnopravnosti!

Akademični senat velike šole v Belemgradu predložil je ministerstvu načrt, po katerem se ima to veliko učilišče popolniti in preobraziti. Uzorom preustroju služi statut za avstrijska vseučilišča. Novemu vseučilišču bode se pridela naslov: „**kralja Aleksandra vseučilišča**“. — Vidi se, v Belemgradu hoté na vsak način prehiteti Bolgare, ki so tudi letos popolnili svojo veliko šolo. — Hrvatje, Srbi, Bolgari, vsi Jugoslovani imajo svoje velike šole, le mi nimamo ničesar: Slovenci, zavsem najbolj naobraženi in nadarjeni jugoslovanski rod, nimajo še svojega vseučilišča — in se niti ne potezajo zanj! —

Izjemno stanje v Pragi provzročilo je, da je policija akad. društva „**Slavia**“ naročila strogo opazovanje miru in zakonov in prepovedala nositi društvene znake, sicer bi jo razpustila. Istotako je namestništvo rektorjema vseučilišča in tehnike zapovedalo ob najmanjšem pojavu nemira zatvoriti takoj obe veliki šoli. — Nadaljno izdavanje „**Časopisa českého studentstva**“ in „**Nove Proud**“ je obustavilo. Uredništvo „**Neodvislosti**“ se je zapečatilo, list razrušil, njen urednik cand. phil. Hai n pa pride pred iz

jemno sodišče. Cand. jur. Sokol, vodja radikalno-socijalnega dijaštva českega je v preiskovalnem zaporu. Hain in Sokol bila sta početnika socijalne smeri v „pokrokovem“ dijaštvu in sta hotela postavivša se na socijalistiško stališče obvarovati česko delavstvo pred raznarodanjem. Uzorec njihov bili so socijalisti francoski in angleški. — Ker je znano, da je izjemno stanje naperjeno proti socijalizmu in mu služi mlaščestvo le v pretvezo je naravno, da je policija posegla po vodjih tega gibanja. —

Književnost in umetnost.

Narodne biblioteke Krajčeve v Novem mestu zvezki 54., 55. in 56., donajajo konec znamenitega 4. Sienkiewiczzevega romana: Z ognjem in mečem. Slov. Matica donese konec povesti svojim društvenikom z letošnjimi knjigami.

Glasbeno zapuščino Lisinskega nakupilo je pevsko društvo „Kolo“ na inicijativo svojega predsednika Smole s podporo Strossmayrovo od Ognjana pl. Štrige za 400 gld.

Ciklus 8 Smetanovih oper, ki se je proizvel s tolikim vspehom na Dunaji in v Berolinu, se je letos ponovil v dneh od 4. do 23. septembra v narodnem gledališču praškem. Skončal se je s koncertom sestavljenim iz manjših skladb Smetanovih. — Vspeh je bil tudi sedaj sijajen. Zato opominjamo vse prijatelje glasbe, da pazijo na prirejanje Smetanovih del v slov. gledališču ljubljanskem in se tam osebno prepričajo o izvrstnosti prvega tega českega opernega mojstra.

Glagolitskega misala prva izdaja je v Rimu že pošla in v kratkem izide druga. Zajedna hočejo izdati tudi mali misali za za pogrebe in črne maše v hrvatskem jeziku.

„**Il Diritto Croato**“, znani prvoborec istrski, zaključil je peto leto svojega obstanka.

Izmej 260 izišlih številčk bilo je zaplenjenih celih 117. To je znamenje primorskih tiskovnih razmer. V bodočem letu se uredništvo preseli v Trst. Dal Bog, da mu je tu polajenje laglje in boljše!

Listnica.

„**A. J. Velislav**“. — Poslane pesmi niso brez vsake vrednosti, toda — rime, rime, te Vam delajo sive lase! „Reim“ dich oder ich „Friss dich!“ — kaj ne, je Vaše pesniško geslo!? — Če Vaše „pobožne“ pesni, ki so bile baje — v „Zg. Danici?“ — natisnjene, niso boljše od „posvetnih“, potem . . . No, pa le pogum: morda se Vam posreči kaj dovršenega!

„**M. Z. Rogan**“. — Dasi je elegija dobra, vender je ne moremo priobčiti, ker je preosebna in snov uže zastarela. Spominja končno preveč na znano nemško (in deloma slovensko) Prešernovo elegijo na smrt Čopovo. Pošljite kaj družega in krajšega!

„**Dolinec**“. — Jedno. Oglasite se še o priliki! —

„**Anin**“. — Število „Vesninih“ sotrudnikov se množi tudi iz kroga Vaših tovarišev in koleginj z vsako novo številko, kar nas posebno veseli. Živeli! — Izmej poslana samo št. 2. porabna.

„**Studenčan**“. — Prejeli. — Le večkrat kaj!

„**Iv. Brežan**“. — „A la Marc Twain“ — bi vzbudili le brezplodno polemiko s prijaznim nam listom, zato — obžalujemo! — „Prima balerina“ je dobro pisana karakteristična črtica, toda — mej naročniki štejemo tudi precej nižje gimnazijcev itd. — očitalo bi se nam bogve kaj vse! — Za „Feuilleton“ se Vam priporočamo. Živeli!

„**I. van Glatir**“ Triglav? Ton in slovnica v Vašem dopisu ne kaže, da ste — akademik! Če želite odgovora, ne zakrivajte lica! —

„**VESNA**“ izhaja po jedenkrat na mesec na celi poli ter stane za vse leto gld. 1:50
Rokopise in dopise sprejema: Uredništvo „Vesne“ na Dunaji, Wien, VIII., Lange Gasse, 48; naročnino Dragotin Hribar v Celji, Graška cesta, 1.